

ФІНАНСИ, ПОДАТКОВА СИСТЕМА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 336.71:336.049.3

РОЗВИТОК РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В СВІТЛІ ФІНАНСОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Коваленко В.В., д.е.н.

Одеський національний економічний університет

Дадашев Б.А., д.е.н.

Філіал Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова

Метою написання статті є обґрунтування впливу наслідків фінансової глобалізації на розвиток вітчизняного ринку банківських послуг та визначення парадигми формування нової її архітектури. У статті обґрунтовано, що фінансова глобалізація в першу чергу впливає на розвиток фінансового сектору економіки, і банківського, зокрема. Зазначено, дає власне відбиток на розвиток фінансового ринку, розвиток економічних суб'єктів, рівні доходності суб'єктів домашніх господарств. Визначено, що сучасна банківська практика в умовах фінансової глобалізації, вимагає оцінювати її фінансову стійкість за такими напрямками: оцінка макроекономічної ситуації та тенденцій розвитку банківської системи; оцінка достатності кількості банків та розмірів їх філіальної мережі з точки зору міри користування банківськими послугами з боку населення і підприємств; моніторинг діяльності банків; аналіз банківської звітності відповідно до виконання певних норм і правил, встановлених НБУ. Доведено, що однією з основних проблем фінансової глобалізації є те, що вона викликає появу фінансових криз. Запропоновано основні концептуальні засади динамічного розвитку вітчизняного ринку банківських послуг на основі реалізації наступних завдань: забезпечення низького рівня інфляції; збільшення рівня капіталізації банківської системи; зниження частки проблемних активів у загальному портфелі банків; розробка методології та методики оцінювання фінансових ризиків, що в кінцевому підсумку впливає на збільшення наданих фінансових послуг.

Ключові слова: банки, ринок банківських послуг, фінансова глобалізація, капіталізація, фінансова стійкість, грошові потоки

UDC 336.71:336.049.3

DEVELOPMENT OF A BANKING SERVICES MARKET IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF FINANCIAL GLOBALIZATION CHALLENGES

Kovalenko V.V., Doctor of Economics

Odessa National Economic University

Dadashev B.A., Doctor of Economics

Branch Office of Lomonosov Moscow State University

An article purpose is to substantiate influence of financial globalization consequences on the development of the banking services of the domestic market and to determine a

paradigm of formation of its new architectonics. The article substantiates that the financial globalization, first of all, influences a financial sector of the economy in general and a banking sector in particular. The above-mentioned assertion affects development of the financial market, development of economic entities, and profitability of households. The authors have determined that under conditions of the financial globalization the modern banking practice requires to estimate its financial solvency by several directions, namely: estimation of a macro-economic position and tendencies of banking system development; estimation of sufficiency of banks quantity and adequacy of sizes of their branch offices networks from the standpoint of a degree of banking services usage by a population and enterprises; monitoring banking activities; analyzing banking reports according to requirements of particular norms and rules prescribed by the National Bank of Ukraine. The authors have proved that one of the main problems of the financial globalization is its ability to cause financial crises. The authors have proposed the main conceptual frameworks of dynamic development of the banking services domestic market on the basis of achievement of several goals, namely: providing a low inflation level; increase of a banking system capitalization level; decrease of a share of problem assets in a general banking portfolio; development of a methodology and methods of financial risk estimation. Consequently, all of these conduce to increase of quantity of rendered financial services.

Keywords: banks, banking services market, financial globalization, capitalization, financial solvency, cash flows

Актуальність проблеми. Сучасні проблеми та тенденції розвитку фінансових глобалізаційних процесів досліджуються різними науками та науковими школами. Їх переваги та недоліки на сьогодні прослідковуються як у економічно розвинених країнах так і тих, що мають статус країн, що розвиваються. Можна сказати, що фінансова глобалізація в першу чергу впливає на розвиток фінансового сектору економіки, і банківського, зокрема. Зазначене, дає власне відбиток на розвиток фінансового ринку, розвиток економічних суб'єктів; рівні доходності суб'єктів домашніх господарств. Попри усі політичні ускладнення, що є в Україні, банківська система повинна виконувати свої функції. Сучасна банківська практика вимагає оцінювати фінансову стійкість за такими напрямками: оцінка макроекономічної ситуації та тенденцій розвитку банківської системи; оцінка достатності кількості банків та розмірів їх філіальної мережі з точки зору міри користування банківськими послугами з боку населення і підприємств; моніторинг діяльності банків; аналіз банківської звітності відповідно до виконання певних норм і правил, встановлених Національним банком України (НБУ). Тому, моніторинг розвитку ринку фінансових послуг під дією фінансових глобалізаційних викликів є достатньо актуальним напрямом наукових досліджень.

Аналіз останніх наукових досліджень. Фундаментальні дослідження дії фінансової глобалізації на розвиток фінансових систем різних країн викладено в наукових працях учених таких, як: Абалкіна А., Білорус О., Гайдуцького П., Дзюблюка О., Єфіменка Т., Кузнєцової Л., Лапішко М., Лютого І., Макаренка М., Полозенка Д. та інших науковців, що зробили вклад у даному напрямку дослідження.

Проблемам розвитку ринку банківських послуг в умовах фінансових глобалізаційних викликів присвячено праці таких вітчизняних учених: О. Барановського, Т. Васильєвої, Ж. Довгань, М. Зверякова, О. Колодізева, В. Міщенко, А. Мороза, С. Науменкової, Л. Примостки, Т. Смовженко, В. Стельмаха та інших науковців, яким велика подяка, що вони переймаються проблемами розвитку ринку банківських послуг на сьогоднішній день. Водночас, віддаючи належне наявним теоретичним та методичним розробкам, варто зазначити, що залишається недостатньо дослідженою, дискусійною і вимагає подальшої розробки та наукового осмислення низка теоретико-методологічних і практичних проблем, пов'язаних із реформуванням розвитку ринку банківських послуг в умовах сучасних фінансових глобалізаційних викликів.

Метою роботи є обґрунтування впливу наслідків фінансової глобалізації на розвиток вітчизняного ринку банківських послуг та визначення парадигми формування нової її архітекτονіки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Ринок банківських послуг України має статус динамічності, і в той же час антициклічності. Зазначені процеси суперечать один одному, але ситуація кризових явищ, що відзначаються у державі, вимагає врахування не тільки ендогенних чинників впливу, а і екзогенних, які у своїй сукупності дають привід до встановлення певних дисбалансів розвитку ринку банківських послуг. Одним із таких чинників виступає фінансова глобалізація.

Фінансова глобалізація – ключовий процес розвитку світової економіки кінця ХХ – початку ХХІ ст., наслідком якого стала нова якість економічних зв'язків, яка дозволяє називати глобальну економіку принципово новим явищем, яке не мало аналогів в економічній історії [1, с. 189].

Фінансова глобалізація передбачає вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального

ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізацію глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків [2, с. 5].

У найширшому розумінні фінансова глобалізація є ідеологією, політикою та практикою об'єднання національних грошових систем шляхом їх заміщення «світовими грошима» [2, с. 5].

Розвиток фінансового сектора, зокрема його банківського сегменту, є одним з ключових чинників, що визначають масштаби економічного зростання, які може принести фінансова глобалізація. Чим вищий рівень розвитку фінансового сектора країни, тим більше вигоди від припливу капіталу для економічного зростання і нижче уразливість цієї країни по відношенню до криз.

Ще одна перевага більш високого рівня розвитку фінансового сектора полягає в тому, що воно позитивно позначається на макроекономічній стабільності, що, у свою чергу, відбивається на обсягах і структурі потоків капіталу. У країнах, що розвиваються, та не мають стійкого фінансового сектора, раптові коливання напрямів потоків капіталу, зазвичай, приводять в дію або посилюють цикли підйомів і спадів. Крім того, неадекватна або погано регульована лібералізація внутрішнього фінансового сектору є однією з причин багатьох криз, які можуть асоціюватися з фінансовою інтеграцією.

Якість фінансових інститутів, відіграє важливу роль у визначенні не лише результатів фінансової інтеграції, але і її фактичного рівня. Крім того, вона істотно впливає на структуру потоків капіталу в країні, що розвиваються, є ще одним з механізмів його дії на макроекономічні результати.

Однією з основних проблем фінансової глобалізації є те, що вона викликає появу фінансових криз. Емпіричний аналіз засвідчив, що в країнах з нерозвиненим кредитним ринком фінансова лібералізація призводить до швидшого зростання, але в тяж час – до загрози поширення кризи. Більшість країн, що швидко розвиваються, з ринком, що формується, випробували цикли бумів-банкрутств. Тому, лібералізація веде до швидшого зростання, оскільки нівелюються фінансові обмеження, але якщо при цьому зростає кредитний ризик, то економіка стає уразливою до кризи.

Значна питома вага припливу капіталу набуває форми ризикованих банківських позик. До тих пір, поки криза не відбувається, більше уразлива економіка розвивається швидше, ніж стійка. А під час кризи

темпи зростання ВВП падають і навіть стають негативними. Криза завжди розглядається як ціна, яку потрібно заплатити, щоб досягти швидкого зростання.

Міжнародні банківські позики, які йдуть за фінансовою лібералізацією і збільшують фінансову нестійкість – ще одна важлива особливість стадії швидкого зростання. Міжнародні банківські позики не замінюють ризиковані банківські потоки. Тому, вони не є кращим способом фінансування, проте при їх залученні необхідне відповідне пруденційне регулювання. Поки не усунені банківські проблеми, не може бути досягнуто стійке економічне зростання.

Проблемним питанням впливу фінансової глобалізації виступає сформована структура потоків капіталу. Деякі політики і економісти виправдовують обмеження на банківські потоки і виступають в захист прямих іноземних інвестицій як способу зменшити фінансову нестійкість [3]. Проте такі обмеження можуть перешкоджати зростанню, оскільки лівова частка потоків іноземних інвестицій направлена в експортно-орієнтований сектор або у фінансовий сектор і лише невелика їх частка надходить до неторгового сектору (в основному у великі фірми). В країнах з нерозвиненою законодавчою системою політика, яка обмежує банківські потоки, у кращому разі призупиняє доступ більшості підприємств неторгівельного сектору до фінансування, а в гіршому - перешкоджає його зростанню впродовж декількох років.

Зняття обмежень призводить до підвищення кредитних ризиків у вигляді боргу, деномінованого в іноземній валюті. Кредитний ризик виникає, тому що фінансова лібералізація не лише усуває обмеження які раніше запобігали виникненню ризиків, але також вона пов'язана з наявними та ненаявними гарантіями, які захищають кредиторів від системних криз. Такі гарантії можуть спонукати банки і їх клієнтів брати на себе кредитні ризики, але вони не усувають відповідальність позичальників. Тому, якщо в економіці існує загроза системного ризику, агенти, приймаючи кредитний ризик, можуть розраховувати на субсидії з боку держави. У випадку неплатоспроможності одного позичальника (як і усіх інших), агентство відшкодовує втрати кредиторам. Оскільки ринок покладається на такі субсидії, то вартість капіталу знижується. Таким чином, якщо вірогідність банкрутства є досить незначною, то кредитори беруть на себе кредитні ризики. В той же час, у випадку банкрутства лише окремих позичальників, кредитори можуть розраховувати на гарантії іншого типу – необумовлені, пов'язані з індивідуальним дефолтом.

Таким чином, вплив глобалізації на функціонування банківської системи супроводжується дерегулюванням банківської діяльності і лібералізацією фінансових ринків, в результаті чого практично ліквідовані інституційні межі між різними видами банківської і фінансової діяльності, що змушує банки конкурувати одночасно на багатьох сегментах фінансового ринку. Значний вплив глобалізація здійснює на функціонування національних банківських систем, які входять у фінансовий світовий простір [4].

Банківська система зазнає суттєвого впливу внаслідок глобалізації. До числа основних причин, котрі спричинили значні зміни в банківському секторі, можна віднести такі:

– Зростання попиту на банківські послуги внаслідок розвитку ТНК та мережі їх філій за межами країни базування, урізноманітнення послуг.

– Модифікація стратегій банків, що обумовлена, перш за все, орієнтацією не тільки на національну економіку, а й на зміни в економічній ситуації у світі загалом.

– Уніфікація всього фінансового сектору економіки різних країн як при роботі на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

– Відсутність можливостей для національної економіки залишатися повністю закритою від іноземного капіталу, оскільки щоразу більша кількість банків створюють філії за кордоном, що веде до посилення конкуренції між ними.

– Зростання частки наукомістких галузей в економіці веде до того, що інвестування та кредитування їх має все більш низьку прибутковість та більш тривалий термін їх повернення та окупності.

– Підвищення рівня інформаційного та комп'ютерного забезпечення роботи банків, розширення асортименту та підвищення якості послуг, що надаються клієнтам, які є важливими чинниками конкурентоспроможності на ринку [5, с. 15].

Виходячи із вище зазначених теоретичних наробок впливу фінансової глобалізації на розвиток вітчизняного ринку банківських послуг, провидимо оцінювання її негативного і позитивного впливу на сучасному етапі. Умови впливу фінансової глобалізації можна прослідкувати за тенденціями зміни на валютному ринку. Оскільки власники іноземної валюти в період ажіотажного попиту не бажали її конвертувати, пропозиція валюти на ринку суттєво звужувалася і для стабілізації курсової динаміки гривні Національний банк України (НБУ) був змушений проводити валютні інтервенції (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка сальдо валютних інтервенцій і темпів зростання міжнародних валютних резервів за період 2006–2014 рр. (складено авторами за матеріалами [6])

Дані, представлені на рис. 1, свідчать про те, що у 2014 році сальдо валютних інтервенцій НБУ було від'ємним і становило 0,8 млрд дол. США, що в 26 % менше, ніж у 2013 році.

За підсумками 2013 року НБУ суттєво зменшив частку своїх операцій у загальному обсязі операцій на валютному ринку – до 0,9 % з 3,1 % у 2012 році.

НБУ збільшував витрати валюти для інтервенцій, тому сальдо валютних інтервенцій значно зросло до -7 499,8 млн доларів США порівняно з 2010–2011 рр. Оскільки інтервенції здійснюються за рахунок валютних резервів, то протягом 2012 року їх обсяг суттєво знизився. Так, у порівнянні з 2011 р. міжнародні резерви НБУ скоротилися на 7 249 млн доларів США, або на 22,8 %.

На думку експертів, обсяг міжнародних резервів у 2012 році сягнув критичного рівня і це обмежує можливості НБУ щодо запобігання девальвації національної валюти. Зокрема, покриття грошової бази резервами наприкінці 2012 року становило 80 %, тоді як для таких економік, як Україна, це покриття повинно становити 100 % [7].

Регулюючі дії НБУ на початку 2015 р. спрямовувалися на нівелювання емоційної поведінки вкладників, сприяння вчасному проведенню розрахунків і стабілізації банківської системи. Знецінення гривні (на 71,8 % за офіційним курсом у лютому 2015 р. – до 27,7631 грн./дол. США) обумовило необхідність використання разом з уже запровадженими адміністративними обмеженнями додаткових комплексних заходів монетарного регулювання для стримування девальваційного тиску на гривню та зменшення ризиків для цінової стабільності в середньостроковій перспективі.

При розгляді питання впливу фінансової глобалізації на розвиток ринку банківських послуг слід звернути увагу на такий феномен, як фінансова доларизація. Доларизація в Україні була і залишається системною проблемою вітчизняної економіки. Поява цього явища була зумовлена високим рівнем інфляції, стрімкою девальвацією національної грошової одиниці та зниженням її купівельної спроможності на початку 1990-х років. Унаслідок цих негативних явищ національні гроші перестали виконувати деякі свої функції.

У 2014 році рівень фінансової доларизації склав 45,6 % порівняно з 32,4 % у 2012 р. (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка обсягів депозитів та рівня доларизації в Україні за період 2007–2014 рр.

Показники	Роки							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Депозити, залучені депозитними корпораціями, млрд грн.	283,9	359,7	334,9	413,8	491,7	534,2	666,0	672,2
Темп приросту, %	52,7	26,7	-6,9	23,6	18,8	9,2	24,7	0,93
у тому числі:								
у національній валюті, млрд грн.	192,3	201,8	173,0	239,9	280,4	298,7	420,9	365,9
темп приросту, %	67,0	5,0	-14,2	38,6	16,9	6,3	40,9	-13,1
в іноземних валютах, млрд грн.	91,6	157,9	161,9	173,9	211,3	235,6	245,1	306,5
темп приросту, %	29,3	72,4	2,5	7,5	21,5	13,2	4,0	25,1
Рівень доларизації (депозити в іноземних валютах/M2), %	23,4	30,8	33,4	28,8	31,0	32,4	27,1	45,6
Темп приросту, %	-14,3	31,6	8,4	-13,7	7,6	4,5	-16,4	18,5

Для стабілізації ситуації на валютному ринку НБУ активно використовував потенціал інтервенцій з продажу іноземної валюти – у лютому на суму 651 млн. дол. США, з яких більша частина – адресні інтервенції державним монополіям НАК «Нафтогаз України» та ДП НАЕК «Енергоатом». Водночас після запровадження адміністративних обмежень наприкінці місяця Національний банк уже мав змогу купувати валюту на ринку для поповнення резервів – на 145 млн. дол. США. Результатом комплексних заходів з боку Національного банку стало посилення обмінного курсу гривні, що протягом більшої частини березня коливалося на рівні 22 – 23 грн./дол. США. Однак у лютому РЕОК гривні був на 40,6 % (за попередніми оцінками) нижче, ніж рік тому. Таке падіння відбулося внаслідок номінальної девальвації ефективного курсу на 52,7 % за додатного інфляційного диференціала 25,7 % (перевищення інфляції в Україні інфляції країн – основних торгових партнерів).

В останні роки банківська система України зіткнулася з рядом проблем, однією з яких є неспроможність українських банківських

установ конкурувати з іноземними. Таке становище також поглиблюють процеси глобалізації, які здійснюють безпосередній вплив на банківську систему України.

Фінансова криза на міжнародному ринку та економічна нестабільність в Україні визначили для банківських установ нове операційне середовище. Довгострокові інвестиції користуються серед населення меншим попитом, що негативно впливає на економічну діяльність підприємств. Наслідком цього може бути зростання простроченої заборгованості у кредитному портфелі банків.

Сучасна криза значно розширилася через фінансову глобалізацію, яка прискорила рух спекулятивного іноземного капіталу, посиливши вплив на економіку зовнішніх чинників. При цьому спекулятивний капітал практично не реалізується в економіці, оскільки функціонально проявляється через вкладення в короткострокові активи.

Слід зазначити, що до значного подорожчання кредитних ресурсів у національній валюті призводить активне використання грошової маси, що означає довгострокове кредитування урядів країн-емітентів. Зазначене впливає на економічне зростання їх економік, підвищення конкурентоспроможності і відповідно зниження економічного потенціалу вітчизняної економіки. З цього приводу слід відмітити, що ставлення до валюти країни-емітента та країни-реципієнта відрізняються. Тому функціонування грошових систем різних країн є неоднозначним.

Сучасні тенденції розвитку банківської системи України дають підстави стверджувати, що донедавна для неї було характерним значне випередження темпів зростання загальноекономічної динаміки, і це передусім зумовлено тим, що її реформування розпочато раніше за інші сектори економіки і більше відповідало потребам перехідного періоду. Упродовж окресленого періоду кількість банків зменшилася зі 196 у 2007 р. до 163 у 2014 р., з яких станом на 01.03.2015 - 38 перебувають у стадії ліквідації. Це досить висока кількість проблемних банків, що свідчить про складний стан банківської системи (табл. 2).

У дослідженні функціонування банківської системи велике значення займає оцінювання впливу іноземного капіталу на рівень її ефективності. Незважаючи на значну кількість ліквідованих банків з приватним українським капіталом, частка банків з іноземним капіталом є відносно стабільною та станом на 01.01.2015 складає 32,5 %.

Таблиця 2. Кількісна характеристика банків України за період з 2007 по 2014 р.
(складено за матеріалами[8, 9])

№ пор.	Назва показника	Роки							
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Кількість банків за Реєстром	198	198	197	194	198	176	182	163
2	Кількість банків, що знаходиться у стадії ліквідації	19	13	14	18	21	22	23	39
3.	Банки з іноземним капіталом	47	53	51	55	53	53	49	51
3.1.1	у т.ч. зі 100 % іноземним капіталом	17	17	18	20	22	22	19	19
4.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	39,5	34,0	32,5
6	Кількість банків за групами								
6.1	Банки I групи	17	18	18	17	17	15	15	16
6.2	Банки II групи	17	20	19	22	19	20	20	19
6.3	Банки III групи	34	24	21	21	22	25	23	33
6.4	Банки IV групи	105	120	121	115	117	115	122	90

При цьому, дана група банків представлена в основному російським капіталом. Аналізуючи дані таблиці 2 слід зазначити, що протягом останніх років спостерігалось зменшення питомої ваги іноземного капіталу в банківській системі України. Це свідчить про вихід іноземних інвесторів з українського ринку та досягнення його рівня до межі 2008 року. Європейські банки йдуть не тільки шляхом продажу, а й шляхом скорочення або закриття ризикованих ринкових позицій, виведення коштів для погашення заборгованості перед материнськими банками (табл. 3).

Таблиця 3. Банки-лідери з виведення коштів шляхом погашення заборгованості перед материнськими банками (складено автором за матеріалами [10])

Банк	На 01.01.2013 р.	На 01.10.2013 р., млрд. грн.	Зміна, млрд. грн.
ВТБ-Банк	12,1	7,8	-4,3
Райффайзен банк «Аваль»	9,0	5,0	-4,0
ОТП-банк	5,7	3,2	-2,5
ФКБ-банк	2,3	0,0	-2,3
Укрсоцбанк	10,2	8,1	-2,1
ІНГ-банк Україна	4,7	2,6	-2,1
Омега-банк (Сведбанк)	1,7	0,0	-1,7
Кредитпромбанк	0,9	0,2	-0,7
Універсал-банк	0,5	0,0	-0,5
Промінвестбанк	15,9	15,6	-0,3
По банківській системі	113,1	103,8	-9,4

Аналізуючи умови входження та виходу окремих іноземних банків із ринку України (табл. 3), можемо зробити висновок, що перспективність подальшої їхньої присутності у вітчизняному банківському секторі визначалася насамперед такими мотивами входження на ринок України: добудова і формування східноєвропейської регіональної філіальної структури, що абсолютно відповідало сценарію інтеграційного розвитку країни; ставка на

недостатню глибину ринку банківських послуг в умовах недосконалої конкуренції, перспективи збільшення обсягів роздрібною кредитування за рахунок підтримки материнських структур в умовах надприбуткових ставок та мінімальних валютних ризиків. Домінування другого мотиву в стратегії окремих іноземних банків та наступна зміна тенденцій ринкової кон'юнктури зумовили масштабний вплив капіталу з банківської системи України.

Проблеми діяльності банків з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі спричинені наступними чинниками: відсутності в найближчій перспективі суттєвих передумов для поліпшення ділового клімату в Україні (негативні тенденції щодо зростання економіки, очікування девальвації національної валюти); запровадження змін на законодавчому рівні щодо заборони кредитування населення у валюті; неякісного кредитного портфеля: традиційно висока для вітчизняного банківського ринку частка негативно класифікованих активів та недостатньо прозора система їхнього моніторингу й ідентифікації (за оцінками Фітч (Fitch) та Стендерд енд Пурс (Standard & Poor's) частка негативно класифікованих активів у балансах українських банків суттєво занижена) [11]; непрозорі судової системи та відсутності інституту захисту прав кредиторів; складної посткризової ситуації у Єврозоні та впровадження підвищених вимог щодо достатності капіталу європейських банківських груп у рамках виконання положень Базеля III; поступової трансформації бізнес-моделей європейських банків у контексті оптимізації (скорочення) географічної присутності в окремих регіонах Східної, Центральної та Південно-Східної Європи і більш зваженої політики щодо інвестування до обраних опорних ринків.

Висновки. Таким чином, основними концептуальними засадами динамічного розвитку вітчизняного ринку банківських послуг повинно бути підвищення її спроможності забезпечувати стале зростання економіки України в умовах фінансової глобалізації. Для виконання даної мети необхідна реалізація наступних завдань.

По-перше. Забезпечення низького рівня інфляції за рахунок: визначення пріоритетних напрямів роботи НБУ – забезпечення низького рівня інфляції й підтримання стабільності банківської системи; поступове підвищення дієвості використання процентної ставки як основного інструмента монетарної політики та гнучко управляти обмінним курсом національної валюти; посилення координації НБУ та

Кабінету Міністрів України щодо вирішення завдань підтримання цінової стабільності; підвищення політичної незалежності НБУ, формування системи корпоративного управління.

По-друге. Збільшення рівня капіталізації банківської системи, а саме: завершити рекапіталізацію за рахунок державних коштів, реорганізацію або закриття банків, що втратили платоспроможність під час кризи; підвищити вимоги до мінімального розміру статутного капіталу фінансових установ; доопрацювати законодавство для полегшення процесу злиття банків; виявити банки, недокапіталізовані відповідно до діагностичного обстеження якості кредитного портфеля, здійсненого НБУ, розробити й довести до банків відповідні плани докапіталізації.

По-третє. Зниження частки проблемних активів у загальному портфелі банків: розробка та реалізація моделі реструктуризації проблемних активів у банківській системі, наприклад, створити банк проблемних активів або перехідний банк (із залученням держави або приватних інвесторів); спрощення механізму продажу, передачі, списання поганих активів, у т.ч. у межах проведення досудових процедур; посилення макропруденційного нагляду за діяльністю банків і ввести систему пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами.

По-четверте. Розробка методології та методики оцінювання фінансових ризиків, що в кінцевому підсумку впливає на збільшення наданих фінансових послуг, а саме: реформування процедури банкрутства; нормативне врегулювання щодо забезпечення виконання зобов'язань позичальників за кредитними договорами з метою підвищення захисту прав кредитора та вкладників банків; забезпечити повноцінне функціонування агентства кредитних історій; створення умов для підвищення якості кредитного аналізу платоспроможності позичальників і забезпеченості кредитів, у т.ч. надати фінансово-кредитним установам можливість перевіряти достовірність поданих документів потенційних позичальників; підвищення вимог до розкриття обов'язкової інформації учасниками фінансового ринку, у т.ч. інформації про кінцевих власників фінансових установ.

Важливим кроком у процесі забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах фінансової глобалізації є розробка й реалізація державної стратегії щодо державних фінансових установ і банків, у яких держава стала основним власником у результаті рекапіталізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ліненко А.В. Фінансова глобалізація: проблеми та перспективи / А.В. Ліненко, Є.О. Герценюк // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 3(15). – С. 188-193.
2. Хоминич И. П. Финансовая глобализация / И. П. Хоминич // Банковские услуги. – 2002. – № 8. – С. 2 – 13.
3. Колодко Гжегож В. Глобалізація і перспективи розвитку постсоціалістичних країн / В. Гжегож Колодко. – К.: Основні цінності, 2002. – 248 с.
4. Кузнєцова Л.В. Вплив глобалізаційних процесів на фінансову стійкість банківської системи / Л.В. Кузнєцова, В.В. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №2 (128). – С. 264-271.
5. Криклій А. С. Фінансова система України в умовах глобалізації: тенденції, проблеми, перспективи / А.С. Криклій // Економіка та держава. – 2006. – № 2.– С. 14 –16.
6. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579. – Офіційний сайт Національного банку України.
7. Валютные резервы НБУ достигли критического уровня – эксперт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://minfin.com.ua/2012/11/26/685794/?u>.
8. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=359492.
9. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
10. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
11. Lewis, Steven. Time for bold action: Global banking outlook 2013 // Ernst & Young Report – 2012. –40 p.